

2018 PISA

BAZI ÜLKELERİN PERFORMANSLARIYLA
TÜRKİYE’NİN PERFORMANSININ
KARŞILAŞTIRILMASI

Doç. Dr. Niyazi Kaya

**2018 PİSA: BAZI ÜLKELERİN PERFORMANSLARIYLA
TÜRKİYE'NİN PERFORMANSININ KARŞILAŞTIRILMASI**

ISBN 978-625-6890-55-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Ağustos 2023, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Kurtuluş Karaşın
Kapak Tasarımı: Kurtuluş Karaşın

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	5
ÖN SÖZ.....	6
1 PISA HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	8
1.1. PISA NEDİR?.....	8
1.2. PISA'DA NELER VE NASIL ÖLÇÜLMEKTEDİR?.....	9
1.3. PISA'NIN TEMEL ÖZELLİKLERİ.....	12
1.4. PISA OKURYAZARLIK ALANLARINA GÖRE YETERLİLİK DÜZEYLERİ.....	13
2 PISA 2018'E GENEL BAKIŞ.....	21
3 PISA 2018 TÜRKİYE UYGULAMASI.....	33
4 PISA 2018'DE PERFORMANSI İLE ÖNE ÇIKAN BAZI ÜLKELER.....	49
5 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	74
6 SON SÖZ.....	89
KAYNAKÇA.....	91

Aslanlar kendi hikâyelerini yazmadıkça
avcıların hikâyelerini dinlemeye mahkûmdur.

Afrika Atasözü

TEŞEKKÜR

Bu kitabın yazım süreci 2020 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ'in, PISA 2018 de ülkemizin performansını PISA'da son yıllarda öne çıkan ülkelerle mukayeseli olarak değerlendiren bir rapor yazmamı istemesiyle başladı. Bu kitaba kaynaklık eden raporu yazarken öncelikli olarak son yirmi yılda PISA'ya ilişkin olarak yayımlanan birçok çalışma taranarak gösterdikleri performansla fark yaratan ülkeler belirlendi. Daha sonra bu ülkeler içerisinde performanslarını sürekli olarak yükselten ve koruyan ülkeler araştırılarak Türkiye'nin performansının mukayese edileceği ülkelere karar verildi.

Kitabı yazım aşamasında birçok ulusal ve uluslararası çalışmadan ve araştırmacıdan istifade ettim. Bu kitabın her bir sayfası, okuduğum çalışmaların ve araştırmacıların bana sağladıkları katkılar sayesinde yazılabildi. Ümit ediyorum ki ortaya çıkan bu eser, araştırmacılar için önemli bir referans kaynak olarak görülür ve okuyuculara yararlı bilgiler sunar.

Kitabın yazım aşamasında birçok insanın desteğini gördüm. Öncelikli olarak bu kitaba kaynaklık eden raporu yazma görevini bana veren Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ'e teşekkür ederim. Ayrıca kendisiyle eğitim üzerine konuşmak için her daim fırsat kolladığım Şener GÖNÜLAÇAR'a; bana desteğini hiçbir zaman esirgemeyen doktora hocam Prof. Dr. Ülkü Eser ÜNALDI'ya; kitabın tasarım ve redaksiyonunda katkılar sunan Dr. Leyla DÖNMEZ, Prof. Dr. Eyüp ARTVİNLİ ve Kurtuluş KARAŞIN'a; Türkiye'nin eğitim ve erişim göstergelerini yükseltmek için birlikte çalıştığımız yıllardan beri dostluğumuzun devam ettiği Ertan KARABIYIK'a; bana hep destek olan sevgili eşim Doç. Dr. Miyase Koyuncu KAYA'a; bu yaşıma gelmemde emeğini ve dualarını esirgemeyen babam Şaban KAYA ve Annem Hanife KAYA'ya teşekkürü bir borç bilirim.

ÖN SÖZ

Hayatımız, başlangıcı ve sonunu bildiğimiz, ama aradaki bölümü yaşayarak, hedefler koyarak, icraatlar yaparak, başarılar kazanarak, hayal kırıklıklarına uğrayarak, acıyla, keyifle doldurduğumuz bir oyun. Küresel sistemde de benzer şekilde ekonomik, askeri, siyasi, finansal, enerji güçleri belirsizlikleri gidermek, rekabette üst düzeye çıkmak, etki ve iş alanlarını genişletmek, karlılıklarını artırmak, sorunlu ya da tehditkâr başka oyuncuları etkisiz hale getirmek, daha da kuvvet kazanmak, geleceği inşa etmek için bir dizi oyun kurulmaktadır.

İnsanoğlunun birbirine üstünlük sağlamak için planladığı büyük oyunlar dünyada hep var oldu, olmaya da devam edecek. Var olabilmek, varlığını güçlü bir şekilde devam ettirebilmek, sözüne değer verilen “oyun kurucu” bir ülke olmak zorundayız. Bunun gereklerini yerine getirebilmek için düşünülmeveni düşünmek, tarihi amaca uygun bir şekilde okumak, geleceği tasarlayabilecek kurumsal yapıları ve güç unsurlarını güçlendirmeliyiz. Ancak bu şekilde üst aklımızı zinde tutarak diğer ülkelerin üst akıl ve güç merkezleriyle mücadele edebilecek beşeri sermayemizi yetiştirebiliriz. Bunu da yapabilmenin yolu nitelikli bir eğitimden geçmektedir.

Dünyanın en değerli ve münhasır bir gayrimenkulü üzerinde egemenliğini sürdüren Türkiye Cumhuriyeti, zengin bir tarih, kültür ve insan sermayesine sahip, dünyanın en güçlü sekizinci silahlı kuvvetlerin sahip (www.businessinsider.com/11-mostpowerful-m,ltarries-in-the-world) ülkesidir. Fakat 193 ülkenin yer aldığı küresel sistemde sadece orta sıklıkta bir ekonomik güce sahibiz (Öğütçü, 2019: 41). Türkiye'nin 2019 yılında IMF' verilerine göre 744 milyar dolar gayri safi milli hasılası dünya ekonomisinin 19. Büyük ekonomisi olması sağlanmıştır. Bu büyüklük dünya ekonomisinin yaklaşık yüzde birine karşılık gelmektedir. Aynı şekilde dünya nüfusu, yatırımları, ticaret hacmi, teknoloji üretimi ve benzeri göstergelerde de yüzde bir civarında bir büyüklüğe sahip bulunmaktayız. Çok daha gerçekçi bir ölçüm sunan BM İnsani Gelişme Endeksine göre 185 ülke arasında 59. Sırada (<http://hdr.undp.org/>

en/content/2019-human-development-index-ranking) bulunmaktadır. OECD'nin 79 ülke içinde gerçekleştirdiği PISA sonuçlarına göre, fen okuryazarlığında 39., matematik okuryazarlığında 42., okuma okuryazarlığında 40. Sırada yer almaktadır.

Tüm bu göstergeleri kullanarak bir değerlendirme yapıldığında, dünyanın yüzde 1'lik bir ülkesi olarak kadim bir devlet geleneğine sahip, devletimizin sahip olduğu DNA'sını akıllı bir liderlik altında iyi yetiştirilmiş, insan sermayesi sayesinde daha büyük ve güçlü bir ülke gibi hareket edilebilir. Tüm objektif, ekonomik, askeri, coğrafi ve tarihi kısıtlara göre Türkiye, Rusya'dan Suudi Arabistan'a, Çin'den Almanya'ya uzanan geniş coğrafyanın yegâne bölgesel süper gücüdür. Günümüz dünyasında bilgi en önemli güç olma özelliğini korumaya devam etmektedir. Bilgiyi üreten, işleyen, katma değere dönüştürenler rekabet ortamında öne çıkmaktadır. Bilgi sayesinde üretilen her yeni teknolojiye hakim olan milletler, diğer milletler üzerinde büyük bir üstünlük kurma imkanına sahip olmaktadır. Bu üstünlük ileri teknolojilere sahip olan ülkelere veya şirketlere rekabet üstünlüğü sağlayarak piyasayı domine etme fırsatı sunmaktadır.

Bundan dolayı, farklı düşünen, fikri hür, vicdanı hür bilim insanlarının niteliğinin ve niceliğinin artırılması; hemen her gün yeni bilgi ve teknolojilere daha bağımlı hale dönüşen dünyamızda hayati öneme sahiptir. Bunun için eğitim sistemimizi, nitelikli eğitim imkanlarını fırsat eşitliği bağlamında her vatandaşımıza sağlamalıyız. Ancak bu şekilde yeni dünya düzeninde oyun kurucu bir ülke olabiliriz.